

Навіщо децентралізація?

Кожен мешканець села чи міста має право на сучасну медицину й освіту, доступні та якісні адміністративні, комунальні, соціальні послуги, гарні дороги, чисті й освітлені вулиці. Але люди можуть впливати на якість цих послуг лише тоді, коли відповідальні за їх надання знаходяться близько. Найближчою до людей владою є органи місцевого самоврядування: сільські, селищні міські ради та їхні виконкоми. Отже саме вони повинні мати широкі повноваження і достатньо коштів, щоб бути спроможними вирішувати усі місцеві питання і нести за це відповідальність.

Для цього в Україні відбувається

децентралізація - передача повноважень та фінансів від державної влади органам місцевого самоврядування.

Реформа триває з 2014 року і вже має результати, ознайомитися з якими можна нижче:

Результати першого етапу децентралізації в Україні 2014-2018 роки

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення **Європейської хартії місцевого самоврядування** та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері.

Законодавче підґрунтя для докорінної зміни системи влади та її територіальної основи на всіх рівнях почало формуватися у 2014 році.

У квітні 2014 року Уряд схвалив **основний концептуальний документ** - **Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади**. Після цього був затверджений *План заходів щодо її реалізації*, які дали старт реформі.

Для реалізації положень Концепції та завдань Плану заходів, необхідно було в першу чергу внести відповідні *зміни до Конституції України*, а також сформулювати пакет нового законодавства.

Зміни до Конституції перш за все мали вирішити питання утворення виконавчих органів обласних та районних рад, реорганізації місцевих державних адміністрацій в органи контрольно-наглядового типу, дати чітке визначення адміністративно-територіальної одиниці – громади.

Зусиллями вітчизняних фахівців, практиків, науковців, експертів *проект змін до Конституції* був розроблений та переданий на широке публічне обговорення. Запропоновані зміни підтримало суспільство та *високо оцінила Венеційська Комісія*.

На жаль, політичні **обставини не дозволили Верховній Раді України прийняти подані Президентом України зміни до Конституції щодо децентралізації**.

Тому Уряд з 2014 року розпочав реформу в межах чинної Конституції.

За цей час вже сформований і діє основний пакет нового законодавства, впроваджуються першочергові законодавчі ініціативи. Мова йде про:

- Закони про внесення змін до **Бюджетного** та **Податкового** кодексів України. Завдяки цим змінам відбулася **фінансова децентралізація**:
 - місцеві бюджети за останні роки зросли на **165,4 млрд грн**: з 68,6 млрд в 2014 до 234 млрд грн в 2018 році.
- Закон «**Про добровільне об'єднання територіальних громад**». Дав змогу почати формувати спроможний базовий рівень місцевого самоврядування. З 2015 по 2018 роки в Україні **створено 878 об'єднаних територіальних громад (ОТГ)**. До складу цих ОТГ увійшли більше **4000** колишніх місцевих рад. **9 млн людей** проживають в ОТГ. Такі темпи міжмуніципальної консолідації міжнародні експерти називають дуже високими.

Закон також запровадив **інститут старост в ОТГ**, які представляють інтереси сільських мешканців в раді громади. В селах ОТГ працюють вже **786 старост**, ще майже **1,7 тисяч осіб** виконують обов'язки старост.

У 2018 році об'єднані громади отримали у комунальну власність майже 1,5 млн га земель сільськогосподарського призначення за межами населених пунктів.

- Закон «**Про співробітництво територіальних громад**». Створив механізм вирішення спільних проблем громад: утилізація та переробка сміття, розвиток спільної інфраструктури тощо. На кінець 2018 року

реалізується вже **325** договорів про [співробітництво](#). Цим механізмом скористалися **975** громад.

- Закон «[Про засади державної регіональної політики](#)». Державна підтримка регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад за час реформи зросла у **39 разів**: з 0,5 млрд в 2014 до 19,37 млрд грн у 2018 році. За рахунок цієї підтримки в регіонах та громадах реалізовано у 2015-2018 роках більше **10 тисяч проектів**.
- **Пакет законів щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг.** Це дозволило делегувати органам місцевого самоврядування відповідного рівня повноваження з надання базових адміністративних послуг: реєстрацію місця проживання, видачу паспортних документів, державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб, підприємців, об'єднань громадян, реєстрацію актів цивільного стану, речових прав, вирішення земельних питань тощо.

Нова законодавча база значно посилила мотивацію до міжмуніципальної консолідації в країні, створила належні правові умови та механізми для формування спроможних територіальних громад сіл, селищ, міст, які об'єднують свої зусилля у вирішенні нагальних проблем. Також вже виправдала себе нова модель фінансового забезпечення місцевих бюджетів, які отримали певну автономію і незалежність від центрального бюджету.

Успіхи реформи на першому етапі свідчать, що Україна обрала правильний шлях і треба рухатися ним далі. Зупинятися вже не можна.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ 2015-2018

найважливіші цифри першого етапу реформи

876 ОТГ*
вже створено
в Україні

9 млн
людей мешкають
в ОТГ

у 5-7 разів
у середньому зросли
бюджети ОТГ

6298

проектів розвитку
інфраструктури вже
реалізовано в ОТГ
за рахунок державної
субвенції

На **165,4 млрд грн**
зросли власні доходи місцевих
бюджетів: з 68,6 млрд грн у 2014
до 234 млрд грн у 2018

2565
сільських
старост
працюють
в ОТГ

123 сучасних
центрів надання
адміністративних
послуг створено
в ОТГ

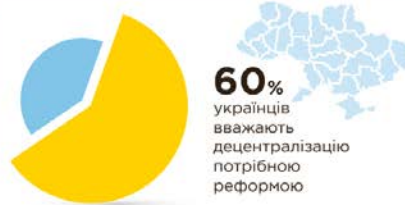
**1,5
млн га**
земель с/г
призначення
за межами
населених
пунктів отримали
ОТГ у власність

1170
громад
скористалися
механізмом
співробітництва
для реалізації
спільних
проектів

753
опорні
школи та
1228
їхніх філій
створено
в регіонах

Більше **20**
міжнародних
проектів сприяють
децентралізації в
Україні

60%
українців
вважають
децентралізацію
потрібною
реформою

у 39 разів
збільшилася державна
підтримка розвитку регіонів
та громад:
з 0,5 млрд грн у 2014
до 19,37 млрд грн у 2018

* ОТГ - об'єднана територіальна громада

Другий етап децентралізації в Україні 2019-2021 роки

Уряд визначив підтримку реформи децентралізації в Україні одним з пріоритетних завдань, що сприятиме розвитку місцевого самоуправління і економічного розвитку країни в цілому. Очікується, що 2019 рік стане ключовим у питанні формування базового рівня місцевого самоврядування: до кінця року більшість існуючих малочисельних місцевих рад можуть об'єднатися, а отже стати спроможними перебрати на себе більшість повноважень, належним чином використовувати ресурси і нести відповідальність за свої дії чи бездіяльність перед людьми та державою. Це створить стійке підґрунтя для наступних кроків реформи місцевого самоврядування, а також сприятиме прискоренню реформ у сфері **охорони здоров'я**, **освіти**, **культури**, **соціальних послуг**, **енергоефективності** та інших секторах.

23 січня 2019 року Кабінет Міністрів України ініціював **перехід до нового етапу реформи** децентралізації, який передбачає закріплення вже набутих успіхів і формування спроможних громад, зміну територіального устрою на рівні районів та громад, чітке розмежування повноважень та функцій

контролю різних рівнів управління, а також розвиток форм місцевої демократії.

Щодо подальшого розвитку законодавчої бази

Наступним кроком має бути внесення зміни до Конституції щодо децентралізації, які необхідні для подальшого просування реформи та її завершення.

Необхідно також прийняти ряд важливих законів:

- **Про засади адміністративно-територіального устрою України.** В рамках чинної Конституції визначає засади, на яких має ґрунтуватися адміністративно-територіальний устрій України, види населених пунктів, систему адміністративно-територіальних одиниць, повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань адміністративно-територіального устрою, порядок утворення, ліквідації, встановлення і зміни меж адмінтеродіниць та населених пунктів, ведення Державного реєстру адміністративно-територіальних одиниць та населених пунктів України.

- **Про внесення змін до закону «Про регулювання містобудівної діяльності».** Усуне існуючі недоліки регулювання містобудівної діяльності, унеможливить нецільове використання та розподіл земель.
- **Про службу в органах місцевого самоврядування (нова редакція).** Забезпечить рівний доступ до служби в органах місцевого самоврядування, підвищить престижність служби в ОМС, мотивацію місцевих службовців до розвитку громад та власного розвитку.
- **Щодо державного нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування.**
- **Про місцевий референдум.**
- **Оновлення законів про місцеві вибори, про місцеве самоврядування, про місцеві державні адміністрації тощо.**

У результаті чергові місцеві вибори восени 2020 року мають пройти на новій територіальній основі районів та громад. Повноваження між рівнями управління повинні бути розмежовані за принципом субсидіарності. Мешканці громад мають бути забезпечені механізмами та інструментами впливу на місцеву владу та участі у прийнятті рішень.

Дані щомісячного Моніторингу процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування в Україні є [ТУТ](#)

Паспорт децентралізації є [ТУТ \(.pdf, 376.99 Кб\)](#)